Цана асобнага нумару 20 гр.

Opłatę pocztową uiszczono ryczałtem.

ГОЛАС ПРАЦЫ

Выходзіць два разы у тыдзень.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Віленская вул. 12—6 (Wileńska 12. m. 6) Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 гадз. штодня, апрача сьвяточных дзён. Адміністр. ад 9 да 3.

Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты 1 зл. 50 гр. Для заграніцы ўдвая даражэй. Перамена адрэсу 30 гр.

Няпрынятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукаван. залежыць ад Рэдакцыі.

Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош., сярод тэксту 20 грошы і на 4 стр. 15 грош. за радок пэтыту ў 1 шпальту.

№ 6 — Вільня, Аўторак 1-га траўня 1928 г. — Год 1

Рэдакцыя шле прывітаньне працоўным м. Вільні і тых мясцовасьцяў, куды зайдзе яшчэ у гэты дзень газэта, з днем **сьвята працы — Першым Маем!**

У зьвязку з сьвятам першага мая газэта выходзіць толькі на дзьвюх старонках. Наступны нумар выйдзе ў суботу нармальна.

Фразы і запраўднае аблічча сельсаюзьнікаў і хадэкаў.

У часе выбараў, калі трэба было прыцягнуць на свой бок выбіральнікаў, сельсаюзьніцкая і хадэцкая прэса брала проста жыўцом фразы (выразы) з беларускай радыкальнай прэсы. Гэтыя фразы па інэрцыі астаюцца пакуль што і цяпер. І вось заместа раней ужыванае фразы—беларусы — спатыкаем у гэтай прэсе ўсьцяж—працоўныя гушчы, праца, што яны стаяць на груньце абароны працоўных і г. д. Магчыма было-б думаць, што сельсаюзьнікі і хадэкі мала разумеюць значэньне кіданых фразаў, і хочуць так рабіць, як пішуць, што навет яны справядліва абражаюцца на беларускую радыкальную прэсу, калі апошняя называе іх угадоўцамі. Але калі прыглядзім паза фразамі да думак і паступаваньня названых беларускіх групаў, то ўбачым, што кожны іх шаг здраджае іх і паказвае іх запраўднае аблічча.

Нядаўна (№ 2 „Голасу Працы“) мы выказалі свой пагляд адносна шмат якіх разыходжаньняў і сьвядомага паразуменьня сельсаюзьнікамі і хадэкамі справы абароны інтарэсаў працоўных, але газэта якраз за гэтую стацьцю была канфіскавана. Перад намі цяпер № 27 „Сялянскай Нівы“, які характэрызуе нашых сельсаюзьнікаў у адношаньні да значэньня парляманцкага прадстаўніцтва. У перадавіцы „беларуская справа“ нейкі п. Засуліч, абгаварваючы справу ўзросту беларускай нацыянальнай сьвядомасьці, прыпісвае гэта соймаваму прадстаўніцтву. У папярэдніх нумарох, як „Сял. Нівы“, гэтак і „Krynicy“ неяк чырвонаю ніткаю, навет з павышаным патосам, выказвалася вера ў Сойм, які прынясе нарэшце збаўленьне беларускаму народу. Паслы нашае правіцы бяруць чынны ўдзел у „творчай“ працы Сойму, яны паддзержваюць тых ці іншых кандыдатаў, адным словам—яны ў душы і запраўды „парлямэнтарысты“ і навет гардзяцца гэтым. Факт бязумоўна не падлягаючы сумляваньню, што сельсаюзьнікі і хадэкі вераць і ў сваё соймавае прадстаўніцтва і ў самы Сойм і падаграваюць ілюзіі ў гэта сваіх чытачоў.

А што такое Сойм узапраўды? Ці дае падставы на гэта хоць-бы суадношаньне сілаў у Сойме, ды ўрэшце—даны Сойм пры цяперашнім палажэньні?

Пастараемся быць кароткімі, каб адказаць на пытаньні ў аднэй стацьці.

Сойм ёсьць інстытуцыя, якую вытварыла фактычна буржуазія падчас змаганьня свайго з раней панаваўшай арыстакратыяй (і духавенствам). Як такая інстытуцыя, яна служыць пераважна інтарэсам буржуазіі. Выбары, навет з паціхвосткамі, урэшце-рэшт даюць перавагу ўсё-ж ей. Мы ня маем прыкладаў працоўных парлямантаў. Тады Сойм ёсьць па істоце буржуазная інстытуцыя, а як такая—ёсьць такой самай прыладай буржуазіі для панаваньня над працоўнымі, як і ўсялякая іншая яе „законная“ інстытуцыя. Быў час, калі навет павадыры працоўных думалі зрабіць Сойм сваей інстытуцыяй, паступова „заваяваўшы яе“. Але з бегам часу гэтая думка працоўнымі пакінута, засеўшы ў галаве толькі такіх „працоўных“, як шэйдэманаўцы, П. П. С-ы ды іншыя „ўгоднікі“, якія фактычна ня здольны да барацьбы, а дураць працоўных фразамі, як нашы сельсаюзьнікі і хадэкі.

Цяпер што да суадношаньняў сілаў у цяперашнім Сойме. Ведама, што ёсьць—правіца і „лявіца“ і што нібы навет „лявіца“ цяпер сільнейшая за правую палавіну. Дык у чым-жа справа? Можна зрабіць Сойм прыладай левых настрояў, скіраваць яго працу у бок забясьпечаньня інтарэсаў працоўных! Сельсаюзьнікі і хадэкі, відаць у гэта і вераць. Але, гэтая лявіца толькі здольная „кулакамі махаць“, накідацца на прадстаўнікоў працоўных ды ўцякаць з паседжаньняў, калі відная іхняя большасьць.

Усё-ж яшчэ большая недарэчнасьць Сойму выступае, калі прымем пад увагу абставіны, у якіх ён працуе. Па асновах канстытуцыі выходзіць, што Урад залежыць ад Сойму, які дыктуе яму сваё пастановы. Каб быў Урад пэўны, трэба яму мець сваю большасьць у Сойме. Інакш ён падаецца ў адстаўку. А ў нас што? Урад ня мае большасьці, а прытворная павадырка апазіцыі П.П.С., якая ў першыя дні крычала, што ня выкіне белага штандару згоды, цяпер вуснамі свайго павадыра і Маршалка Сойму п. Дашынскага ўвесь час трубіць аб супрацоўніцтве з Урадам. Дык выходзіць, што ня Урад мусіць прыпасоўвацца да Сойму, а наадварот.

Дык прычым-жа тут вера ў парлямант, парлямантарызм і г. д.? Што дасьць беларускім працоўным гушчам, гэты Сойм, які, ня гледзячы на сваё палажэньне „Государственной Думы“ — навет у сваім складзе здольны прымаць унёскі аб фактычнай выдачы беларускіх сялянска-работніцкіх паслоў суду (Стагановіч і Грэцкі)?

Скажам п. п. сельсаюзьнікам і хадэкам проста, што — або яны не заўважаюць розьніцы між тым, што пішуць і што робяць, або—сьвядома абманваюць сваіх выбіральнікаў пазычанымі фразамі. А запраўднае аблічча іх у гэтым выпадку, як і ў іншых, такое, якім назвала зусім слушна іх беларуская працоўная прэса — *згоднікі*! Будзем мець магчымасьць выказаць іх „шчырае“ адношаньне да справы абароны працоўных і пры іншых выпадках.

Хто чытаў уважна левую беларускую прэсу, той хіба ведае, як яна адносіцца да парляманцкай працы наагул і да цяперашняга Сойму прыватна. Ня будзем паўтарацца.

Мы верым у працу паміж самых працоўных гушчаў, верым у іх вызваленьне шляхам арганізацыі і барацьбы іх саміх. Гэтым і толькі гэтым шляхам рука ў руку з працоўнымі іншых народаў здабудуць яны і сваё сацыяльнае і сваё нацыянальнае права. Толькі гэтаму мы заўдзячваем ужо зроблены пасьпех і на нацыянальным груньце, які вы прыпісваеце парляманцкаму прадстаўніцту. Ніколі сельсаюзьніцкае і хадэцкае прадстаўніцтва не зрабіла-б гэтых пасьпехаў, а зрабілі гэтую працу толькі тыя прадстаўнікі, якія разумелі выказаную намі думку і вялі працу ў гэтым кірунку, бо гэта запраўды адзіны шлях перамогі, а соймавае прадстаўніцтва—гэта толькі адно з зьвёнаў у аграмадным коле барацьбы працоўных гушчаў і ў абліччы хмары буржуазных прадстаўнікоў і іх падгалоскаў можа толькі гаварыць праўду, зьвернёную да тых-жа працоўных гушчаў.

З Пасольскага Клюбу «Змаганьне за інтарэсы сялян і работнікаў».

У зьвязку з адозвай клюбу аб надсыланьні ўсіх фактаў надужыцьцяў пры выбарах, да Клюбу зварачваюцца з просьбай прыслаць форму актаў аб гэтых надужыцьцях.

Клюб даводзіць да ведама, што спэцыяльных формаў для гэтага ня трэбуецца. Спэцыяльныя формы будуць патрэбны для камісіі, але яна павінна будзе дасьлядзіць справу на мясцох і зробіць належныя фармальнасьці сама. Пажадана было-б, каб да часу прыезду камісіі ўжо факты былі-б запісаны і пасьведчаны, каб проста здаць іх камісіі. Клюбу патрэбны толькі копіі, каб ні адна справа ня ўпушчана была-б камісіяй. Формы актаў могуць быць розныя—у залежнасьці, хто і як паведамляе: зьверху загаловак—каму адрасуецца, потым з слоў: „мы ніжэйпадпісаныя, прыймаючы пад увагу адозву Беларускага Пасольскага Клюбу „Змаганьня за інтарэсы сялян і работнікаў“, што да выбарных надужыцьцяў, гэтым даводзім да ведама „Камісіі па дасьледваньню надужыцьцяў пры выбарах“ і Беларускага Пасольскага Клюбу Змаганьня за інтарэсы......., што ў нашым выбарным абводзе.... (далей ідзе выклад самое справы).

Для самога Клюбу важны толькі самыя акты і ўсякая форма (пісьмо, карэспандэнцыя, паведамленьне)—будуць здаваляючыя, абы толькі была пэўнасьць, што гэта так запраўды было, дзеля гэтага пажадана было-б пасьведчаньне гмінай ці натарыюсам; але калі гэтага па мясцовых варунках зрабіць нельга, даволі пасьведчаньня подпісам солтыса, або сьведак, якія пэўна ж не адмовяцца пасьведчыць тое самае і перад камісіяй. Сьведкі патрэбны толькі ў такім выпадку, калі паведамляе якаясь адна асоба. Паведамленьне большага ліку асоб ужо зьяўляецца сьведчаньнем. Важна ў паведамленьні—месца, час і самы факт надужыцьця.

Клюб „Змаганьня“.

Шляхотныя гутаркі вялікіх дзяржаваў аб „Вечным Міру“ ідуць усьцяж.

У справе так-званага „трактату вечнага міру“ паміж Амэрыкай і Францыяй ідзе ўжо даўжэйшы час запраўдная дыплёматычная дуэль (паядынак).

Як ведама, Францыя сама першая запрапанавала Амэрыцы заключэньне трактату вечнага міру. Амэрыканскі мін. загр. спраў Келлог — пасьля паўгоду развагі — адказаў адмовай, высунуўшы замест гэтага сваю прапазіцыю—супольнага трактату ўсіх вялікіх дзяржаваў—аб „вырачэньні назаўсёды ўсялякай вайны, як спосабу дзяржаўнай палітыкі“ (апроч СССР). Францыя згадзілася, але дадала, што ў трактаце павінна быць толькі засьцярога адносна абароннай вайны, якой ня можа-ж вырачыся народ, калі на яго нападзе іншы. Апрача таго, Францыя заявіла, што новы трактат ня можа спыніць сілу абавязкаў, накладзеных ужо на Францыю Лігай Нацыяў. Амэрыканскі ўрад зараз-жа адказаў, што—ня прымае ўсіх гэтых засьцярогаў Францыі і паўтарыў, што трактат павінен бязумоўна патапіць усялякую вайну, як міжнародавае праступленьне. Келлог — бяспрыкладны выпадак у гісторыі дыплёматычных перагавораў! — пасьля ўсіх гэтых засьцярогаў з боку Францыі і больш як паўгодавай перапіскі з ёй — разаслаў усім вялікім дзяржавам свой пякотны праект трактату, **не зьвяртаючы ўвагі на ўсе францускія папраўкі!** Тады Брыян тэлеграфна зьвярнуўся да ўсіх вялікіх дзяржаваў з просьбай, каб яны ўстрымаліся ад адказу Амэрыцы, пакуль не атрымаюць і францускага праекту трактату. У Англіі амэрыканская прапавіцыя выклікала часткай жарты, часткай недаверые. Прэса дасьціпна кажа, што, калі амэрыканскі ўрад вынайшаў сэкрэт, як захаваць вечны мір, дык было б папросту праступленьнем хаваць гэты сэкрэт ад усяго сьвету — а асаблівай дурніной цяпер—перад выбарамі прэзыдэнта...—Бо-ж пэўна, здабыўшая такі сэнсацыйны вынаход урадавая партыя (рэспубліканцы) напэўна выйграла-б выбары... Гэтым прэса падчырківае характэр амэрык. праекту, як прадвыбарнай рэклямы. Яшчэ больш ядавіта піша другая газэта. Яна кажа, што прапазіцыя прэзыдэнта Амэрыкі, можа, й паслужыць на карысьць Эўропе, але вось, ці будзе прынята... Амэрыкай, дык вельмі сумлiўна. А перадусім яна—небясьпечная самому прэзыдэнту Куліджу. — Бо-ж ужо быў такі выпадак: таксама і прэзыдэнт Вільсон кінуў Эўропе думку і праект міратворчай Лігі Нацыяў, але вось Амэрыка ня толькі адкінула сама гэтую Лігу, але яшчэ і скінула за яе праект і—прэзыдэнта Вільсона.

Другая частка прэсы англійскай пад націскам Чэмбэрлена з большай дыплёматычнай пашанай да Амэрыкі трактуе праект яе прэзыдэнта. Ці шчыра, гэта—іншае пытаньне. Гэтыя газэты стараюцца залагодзіць розьніцы паміж становішчам Амэрыкі і Францыі. І робяць гэта вельмі спрытна. Адна з газэтаў піша, што Статут Лігі нацыяў зусім не пярэчыць амэрыканскаму праекту, выключаючаму **„ўсялякую вайну, як спосаб дзяржаўнай палітыкі“**. Так кажа праект. Бо-ж і Статут Лігі дапускае вайну толькі проці дзяржавы, якая аднамысьльна прызнана Радай Лігі за праступніка-замахоўца, распачаўшага вайну. Дык, калі якая дзяржава, напр. Англія, прыме ўчасьце ў такой загаданай ёй вышэйшай—міжнародавай уладай вайне, дык такая вайна зусім ня будзе „спосабам дзяржаўнай палітыкі Англіі“, ня будзе навет зусім ваеннай, але будзе толькі — „актам паліцэйскай рэпрэсіі, прынятай на сябе дзяржавай зусім безінтарэсоўна, будзе „спосабам ці прыладам міжнародавай справядлівасьці“... Бо-ж быццам запраўды: калі якая дзяржава, ці група дзяржаваў, атрымае аднагалосна прынятае Радай Лігі даручэньне распачаць ваенную акцыю проці „напасьніка“, дык гэта акцыя павінна разглядацца, не як „спосаб дзяржаўнай палітыкі“ такой дзяржавы, але—як „спосаб выкананьня міжнародавай справядлівасьці“... Ці пераканаюць гэтыя спрытныя даводы англійскай прэсы паспорыўшых Амэрыку і Францыю, няведама. Апошнія весткі кажуць, што францускі ўрад ужо значна залагодзіў востра распачаўшыся паядынак, заявіўшы, што высунуў свой праек ня дзеля таго, каб заступіць ім амэрыканскі, але — каб абодва яны паслужылі падставай для дыскусіі і апрацаваньня трэцяга, — **кампрамісната.** Але Францыя, апрача таго, трэбуе, каб да трактату адразу маглі далучыцца, побач з вялікімі дзяржавамі, таксама і невялікія. Ці згодзіцца з гэтым Амэрыка, сумлiўна: бо-ж тады увесь імпэрыялістычны зьмест і смак усяго гэтага саюзу вялікіх дзяржаваў, які мае—побач з „Вечным мірам“ — падзяліць увесь сьвет паміж гэтымі вялікімі дзяржавамі, выпадае з гэтага праекту. А перадусім адпадае роля бяспрэчнага панаваньня Амэрыканскіх Штатаў у абедзьвюх Амэрыках, дзе Штаты сваім праектам абвяшчаюць сябе — адзінай вялікай дзяржавай. На чым скончыцца дыплёматычная дуэль паміж Францыяй і Амэрыкай, хутка, можа, й пабачым: калі скончацца выбары ў Амэрыцы, тады будзе відаць, ці ня была ўся гэтая сэнсацыйная прапазіцыя Амэрыкі запраўды толькі спрытным „козырам“ ды рэклямай у выбарнай ігры.

Бо-ж—як Амэрыка разумее зьмест слова „мір“, найлепш сьведчыць яе расправа з Нікарагуа'й, а нягоршай ілюстрацыяй гэтай міратворчай шчырасьці Амэрыкі зьяўляецца апошняя вестка—аб пасылцы ў Кітай 40 амэрыканскіх ваенных караблёў. 7000 амэрыканскіх жаўнэроў—ня горш, як у Нікарагуа „бароняць амэрыканскія інтарэсы ў Кітаі“.

Працэс Белар. Сялян.-Работн. Грамады.

32 дзень працэсу Грамады 16/IV 1928 г.

У далейшым цягу выступаюць сьведкі з боку абвінавачаных.

Сьв. Касмоўская, пасол на Сойм ад Вызваленьня, знае Тарашкевіча ад 1916 году. Цікавілася і часта гутарыла з Тарашкевічам аб беларускім руху. Абсэрвавала Тарашкевіча ў Сойме ад яго першае прамовы. Рух беларускі з пачатку ішоў у згодзе з левымі польскімі партыямі, а сам Тарашкевіч імкнуўся да зьдзейсьненьня справядлівых жаданьняў беларускага народу ў рамах польскае дзяржаўнасьці. Становішча Бел. Клюбу адносна зямельнае рэформы было такое-ж, як і „Wyzwolenia“, за выняткам квэстыі асадніцтва. Пасьля таго, як Тарашкевіч згубіў надзею ў польскія ўрады, ён крыху зьмяніў сваю арыентацыю. **Судзьдзя Едзевіч**: якія былі палітычныя жаданьні белар. пасольскага Клюбу? **Сьв.**—Аб незалежнай Беларусі ніколі гутарыць ня прыходзілася, затое часта гаварылася аб культуральным разьвіцьці беларусаў, аб палепшаньні іх долі ў рамах польскае дзяржаўнасьці.

Адв. Сьмяроўскі—якія былі адносіны Бел. Пасольс. Клюбу да камуністычнае партыі? Сьв.—Гэткія-ж, як і іншых левых польскіх партыяў. Адв. Сьмяроўскі — якія былі адносіны польскіх правых партыяў да Бел. Пас. Клюбу? Сьв.—варожыя і варожыя адразу. Усе прамовы Тарашкевіча ў Сойме—гэта скаргі на тое, што прадстаўнікі польскага народу ня хочуць зразумець справядлівых жаданьняў беларускага народу. Адв. Пятрусэвіч: ці пані знала Луцкевіча? Сьв. — знаю яго ад 1905 г., калі ён быў сябрам Бел. Сацыялістычнае Грамады. Гэтая партыя нічым ня розьнілася ад P. P. S. Беларускі Музэй, заложаны Янаем Луцкевічам, быў у значнай меры створаны пры дапамозе палякаў. Адв. Сьмяроўскі — якое становішча адносна зямельнае рэформы займаюць іншыя беларускія партыі? Сьв. — такое самае, як і Грамада. Усе яны дамагаюцца скасаваньня асадніцтва. „Wyzwolenie“ часта падпісвала інтэрпэляцыі Бел. Пасольскага Клюбу. Адв. Бабянскі: — якое ўражаньне рабіў Тарашкевіч на паню, як палітычны дзеяч? Сьв.—заўсёды лічыла і лічу Тарашкевіча за бел. патрыёта, ідэёўца чысьцейшае вады, які імкнуўся да палепшаньня долі свайго народу. Аб ніякай кар'еры ня можа быць мовы, бо Тарашкевіч часта наражаўся на небясьпекі. Тарашкевіч быў заўсёды беларусам заходняе культуры. Абмануўшыся ў сваіх надзеях на польскія ўрады, не апускае рук, прыступае да арганізацыі масаў, каб шляхам самапомачы зьдзейсьніць тое, чаго ня далі беларускаму народу польскія ўрады. Тарашкевіч, як і іншыя беларускія паслы, цяпер абвінавачаныя—гэта людзі заходняе культуры; ўсе яны ніколі не працавалі для асабістае карысьці.

Сьв. Др. Станкевіч Янка—пасол на Сойм, знае Луцкевіча ад 1909—10 г., як дзеяча на нацыянальным бел. груньце. З камуністамі ён ня меў нічога супольнага. Адв. Пятрусэвіч—колькі выходзіць беларускіх часопісяў у Вільні? Сьв. — калі лічыць і палёнафільскія, выходзячыя натуральна за польскія грошы, дык лік іх даходзе да 13—15. Перад ліквідацыяй Грамады было іх менш. Усе беларускія партыі стаяць на груньце незалежнасьці Беларусі. Адв. Пятрусэвіч:—ці Луцкевіч займаўся палітыкай? Сьв.—у апошнія гады—не; працаваў толькі на ніве культурнага адраджэньня народу.

Далейшы працяг гэтага дня падамо ў наступным нумары.

Палітычная хроніка.

У Польшчы.

Дэманстрацыя інвалідаў.

Як падае „Rzep-lita“ № 123, петракоўскія інваліды наладзілі дэманстратыўнае веча паход па горадзе ў сувязі з дамаганьнем пэўных праў пры прыйманьні на працу. Калі паход даходзіў да магістрату, паліцыя загарадзіла дэманстрантам дарогу, загадваючы ім разыйсьціся. Натаўп не разыходзіўся і завязалася бойка дэманстрантаў з паліцыяй. У часе бойкі пабіта досыць цяжка некалькі асобаў, 24 чалавекі арыштавана.

Ці-ж не заплата гэта бедным інвалідам за верную ў свой часе службу польскай імпэрыялістычнай буржуазіі?

Выпадак з работнікамі ў Лодзі.

Той-жа нумар газэты падае, што 160 безработных, ня могучы дачакацца распачацьця працы на Канстантынаўскім Палесьсі, „самавольна“ „samorzutnie“ прыступілі да працы. На мейсца прыбыў з паліцыяй ўрадовец гарадзкой плянтацыі і абвясьціўшы, што магістрат ня будзе плаціць нікаму, самавольна працуючаму, заклікаў работнікаў пакінуць працу.

Работнікі працу не пакінулі, і склаўшы сьпісак працуючых, адасталі яго ў магістрат, дамагаючыся заплаты за іх працу.

Вось якія скуткі буржуазнага ладу гаспадаркі!—работнікі, высысканыя капіталістамі, пад пагрозай нэнды і гібелі з голаду, „самавольна“ захватваюць варстаты працы.

Справа работнікаў Тытунёвага Манаполю ў Радаме.

Далей тая-ж самая газэта падае, што Сэкрэтарыят Хрысьціянскіх Прафэсіянальных Саюзаў у Варшаве інтэрвэньяваў у Дырэкцыі Тытунёвага Манаполю ў справе звольненых работнікаў з Радамскай фабрыкі тытунёвых вырабаў.

А работнікі гэтыя (ў ліку больш 50) ня маюць права на запамогу для безработных, бо іх звольнілі за 5 дзен перад тэрмінам, пасьля якога работнік, страціўшы працу, ня мае права на дапамогу безработным.

Гэта дык ужо запраўды „cud“ (дзіва), бо чалавек ня мае ані права на працу, ані права безработнага... да чаго дашла буржуазная „справядлівасьць“!

Арыштаваньне камуністаў у Катавіцах.

Па весткам польскай прэсы, у сувязі з папярэдне арыштаванымі 33 камуністамі ў Заводзьдзі, паліцыя арыштавала ў Хожаве некага Мароня і некалькі іншых камуністаў з розных мясцовасьцяў Сылескага ваяводзтва. Па загаду паліцыі зачынена памешканьне ў Заводзьдзі, у якім раней адбывалася паседжаньне камуністаў, пры гэтым усталена, што буфэтчыца была ў сьціслым паразуменьні з камуністымі.

Астатнімі днямі красавіка арыштавана ў Варшаве больш 20 камуністаў.

Заграніцай.

Новы канфлікт паміж Эгіптам і Англіяй.

Англійская прэса „прадбачыць“ новы канфлікт паміж англійскім і эгіпецкім урадамі. Справа—ў тым, што эгіпецкі ўрад апрацаваў вельмі лібэральны праект закону аб публічных сабраньнях. Англійскія апякуны ў Эгіпце ўгледзілі ў праекце „нацыяналістычныя імкненьні, скіраваныя проці чужаземцаў“, ахову правоў якіх (коштам адвечных жыхароў краю) ўзяў на сябе англійскі ўрад у Эгіпце. Англійскі камісар у Эгіпце заявіў, што гэты праект робіць немагчымым для паліцыі — „прымаць меры, запэўняючыя бясьпечнасьць чужаземцаў“. Ці парлямант уступіць новаму націску з боку англійцаў, ня ведама. Трэба напомніць, што дагэтуль не зьліквідаваны яшчэ апошні вельмі востры канфлікт, ахопліваючы цэлы шэраг спрэчных справаў вялізарнай вагі. У лік гэтых справаў уваходзіць паміж іншымі, і—дамаганьне англійскай улады для сябе права выключнай аховы чужаземцаў, якое цягне за сабой, зразумела, і—права мець—побач з эгіпецкай — сваю (англійскую) адміністрацыйна-паліцэйскую арганізацыю і сілу дзеля выкананьня гэтай аховы. Зразумела, што эгіпецкі ўрад і парлямант не згадзіўся тады на гэткую падвойную ўладу ў краі. Новы канфлікт узгарэўся якраз—на шляху правядзеньня эгіпецкім урадам у жыцьцё свайго дзяржаўнага пункту гледжаньня—стварэньня адзінай улады ў краі.

Англійская старана пазываецца на тое, што ў сваей дэклярацыі 1922 г. „Англія абвясьціла незалежным Эгіпет—на пэўных адзначаных варунках, паміж якімі (ў ліку 4-х) быў і — аб захаваньні Англіі права аховы чужаземцаў“.

Чарговы крок Мусоліні да захвату Альбаніі.

У югаслаўскім парляманьце павадыры апазіцыі: Радзіч, Прыбічэвіч і Іовановіч зьвярнуліся да міністра заграмічных спраў з інтэрпэляцыяй—у справе падрыхтаванага Італіяй захвату Альбаніі. Інтэрпэляцыя кажа аб упорных чутках, што італьянскі ўрад мае ў найбліжэйшым часе—заключыўшы мытную унію з Альбаніяй, абвясьціць пратэктарат над апошняй, пазбаўляючы гэткім чынам яе дзяржаўнай незалежнасьці — на карысьць Італіі. Быццам гэткі акт італьянскі ўрад мае дакапаць яшчэ перад 28 ліпня, калі канчаецца тэрмін трактату прыязьні Італіі з Югаславіяй. Інтэрпэлянты ўжанцы пытаюцца ў мін. загр. спраў, якія крокі мае пачыніць югаслаўскі ўрад, каб раз назаўсёды вызваліць Альбанію ад італьянскай апекі.

Арышт Бэла-Куна ў Вене.

Ведамы павадыр вэнгерскіх камуністаў, былы старшыня Рады Народных Камісараў у Вэнгрыі, — арыштаваны толькі-што ў Вене, куды ён прыехаў з СССР, каб — бліжэй на вэнгерскай граніцы—кіраваць камуністычнай акцыяй у краі, а, як думаюць, дык і на ўсіх Балканах. Спадзяюцца, што вэнгерскі ўрад патрабуе выдачы Бэла-Куна.

Цікаўны скандал з новымі італьянскімі манэтамі.

„Усх. Аген.“ апавядае пра цікаўны скандал, які здарыўся з новымі італьяскімі манэтамі, якія толькі-што пачалі адбівацца на манэтных закладах у Рыме. На манэтах тых быў добра адбіты абраз твару караля Віктара Эмануэля. Толькі вось, працаўнікі закладаў побач з каралём дадалі яшчэ і адбіцьце... Леніна. Бо-ж, калі павярнуць манэту „дагары нагамі“, дык выразна выступаюць лініі галавы Леніна. Калі справа ўся вышла наяў, Мусоліні страшэнна разгневаўся, звольніў усіх работнікаў закладаў (так кажа „Усх. Аген.“), а дырэктара дык выслаў, „куды Макар цялят не ганяў“, як кажуць расейцы.

Наша хроніка.

Справа сэн. Рагулі. На днях адбывалася ў Апэляцыйным Судзе ў Вільні справа сэн. Рагулі, абвінавачанага ў папярэдняй працы і засуджанага Акружным Судом у Навагрaдку.

Перадаюць аб згідным факце скаваньня ў кайданы рук арыштаванага падчас прыводу ў суд.

Пасьля прамовы адв. Абрамовіча суд адложаны да прыезду новых сьведкаў з боку абвінавачаных, а кайданы, пасьля доказу Абрамовіча, што Рагуля йшоў проці камуністаў — нібы былі зьняты.

Дзіўнае адносіньне!

Безрабоцьце ў Вільні. Лік безработных на абшары Вільні ў мінуўшым тыдні раўняўся 4.298 чалавек, амаль на 100 чалавек больш, як у папярэднім тыдні.

Дэманстрацыя безработных у Вільні. 26 г. м. група безработных дэманстравала перад будынкам Ваяводзкага Ураду. Дэманстрацыя была зьліквідавана пры помачы паліцыі. Наступным днём дэманстрацыя паўтаралася, пры чым лік дэманстрантаў павялічыўся. Зноў была паклікана паліцыя.

Разыходзячыся дэманстранты заявілі, што паўтораць свой пратэст, калі іх дамаганьні ня будуць задаволены.

Наступным днём (у суботу 28 г. м.), перад ваяводзкім урадам сабралася каля 60 безработных, пазбаўленых 15 г. м. дапамогаў.

Выбраная дэлегацыя атрымала ад заступніка начальніка Працы і Грамадзкай Апекі дакляруняк, што Віленскі Магістрат маецца хутка атрымаць дадатковыя крэдыты на працу для безработных.

Так, лёгка дакляруюць, ды цяжка і горка жыць беднаму чалавеку, гэтай салодкай, ласкавай панскай абяцанкай.

Забастоўка ў Новай Вялейцы. 25 г. м. выбухнула ў Новай-Вялейцы забастоўка работнікаў „Верхня-Сьлёнскіх прамысловых закладаў“, якія будуюць вайсковыя дамы.

Агулам забаставала 200 чалавек. Бастуючыя жадалі падвышэньня платы.

27 г. месяца гэтая забастоўка закончылася на карысьць бастуючых, бо работнікі атрымалі па 4 зл. у дзень, а жанчыны па 3 зл. Апроч гэтага, кіраўніцтва фабрыкі згадзілася суадказна павялічыць плату за начныя работы.

Як бачым, дык жыве выраз: „Барацьбой здабудзем сваё права“.

Новыя забастоўкі. 27 г. м. выбухла забастоўка жыдоўскіх шапачнікаў. Гэтага-ж самага дня абвясьцілі забастоўку жыдоўскія пераплётчыкі.

Забастоўкі паўсталі на эканамічным груньце.

Забастоўка ў закладах „Grzegorzewo“. 26 г. месяца ў закладах „Grzegorzewo“ над Ляндваровам здарылася наступнае зьявішча.

Бастуючыя у пяць гадзін раніцы гэтага-ж дня, незадаволеныя тым, што частка работнікаў прыняла працу, паднялі сьлюзовыя клапы (klapy śluzowe), чым спусьцілі сажаўку, дастарчаючую воду ў катлоўню. Гэтым амаль ня выклікана выбуху паравых катлоў. Кіраўніцтва устрымала працу ў-ва ўсіх аддзелах.

Прыказ прысутнага паліцыянта, каб забастоўшчыкі вышлі з абшару фабрыкі — ня быў выкананы, не памагло гэтаму і ўмяшаньне прыбыўшых з Ляндварова паліцыянтаў, не памог і прыказ павятовага каманданта паліцыі. Толькі прыехаўшаму аддзелу коннай паліцыі ўдалося „przywrócić“ парадак.

Арыштаваньне зьбіраючых ахвяры. Па весткам буржуазнай польскай газэты Rpl. — № 123, у Віленшчыне арыштавана 5 чалавек, якія зьбіралі ахвяры на карысьць вязьняў „Грамады“. Далей газэта падае, што пры іх знойдзена сьпіскі ахвярадаўцаў і 1.785 злотых і, апрача гэтага, колькінаццаць радавых рублёў і злотых (радавых!?).

Тая ж самая газэта падае, што ў раёне Філіпава арыштаваны нейкі „groźny“ бандыт Грыгарчук, пры якім знайшлі аружжа і патроны.

Арышты ў м. Горадні. Як падаюць газэты, у Горадні арыштавана Натальля Садоўская, быццам функцыянерка Кам. Партыі Зах. Беларусі і нібы сябра Кам. Саюзу Моладзі гр. Лукашэвіч, якія (як вядома!) вязьлі „większą ilość“ камуністычнай літэратуры. Пэўна-ж, ня ночай.

Апроч гэтага па весткам тэй жа прэсы ў Горадзеншчыне выкрыта камуністычная арганізацыя, складаючаяся пераважна з жыдоў, якія мелі сувязь навет з Менскам.

У сувязі з гэтым арыштаваны вялікі лік „камуністаў“ між іншымі і двох сталых жыхароў Вільні, дзякуючы чаму і ў Вільні была сьціслая рэвізія.

Карэспандэнцыі.

„Kółka rolnicze“ і розныя „kursy“.

(Слонімшчына).

У нашай (пэўне як усюды ў Польшчы) ваяцкай Слонімшчыне пры кожнай гміне арганізаваныя ўрадам так зв. „Kółka rolnicze“; у Слоніме знаходзіцца іх Акружная Управа.

Што гэта за зьвер, якія яго мэты, хто ім кіруе, вось пытаньні, у якіх павінен разьбірацца кожны селянін!

Гэтыя „kółki“ рэклямуюць сябе, як прыяцелі дробных земляробаў, якім хочуць палепшыць і гаспадарку і жыцьцё, словам усё, што належыць да матэр'яльнага і духовага дабрабыту.

На чале гэтых „kółek“ стаяць ці то войты, ці пісары, або абшарнікі, сябрамі (большасьць)—„польская“ шляхта ці кулакі. Працоўнай беднаты: сярэдняга ці малазямельнага селяніна там няма.

Сябры „kółka“ робяць сходы, на якіх пастанаўляюць браць у крэдыт для сябе земляробскія машыны, штучныя гнаі, выпісваюць кніжкі, але... толькі (ну ведама!) на польскай мове, бо ўсе беларускія кніжкі, кажучы славамі аднаго сябра „kółka“ у Казлоўшчыне, — антыдзяржаўная прапаганда...

Часамі да „kółek“ прыяжджаюць рэфэрэнты з акружнога камітэту. Яны чытаюць папольску рэфэраты, складаючыя цэлыя курсы, па земляробству. Пышна разадзетыя рэфэрэнты баюць, як закладаць шпэкты, пчальнікі, як разьвесьці сад, які даў-бы тысячы і тысячы злотых даходу, раздаючы пры гэтым брашуры гаспадарчага зьместу, паэтычна напісаныя ў „думку“ „польскасьці“.

На рэфэратах сядзяць тыя самыя кулакі і лізуны. Беднае сялянства чамусьці туды ня ідзе... Чаму? Ды таму, што перш-на-перш выкладаюць там папольску, што надта цяжка разумець, потым-жа — ён думае, ці запраўды, праслухаўшы лекцыю, можа ён, малазямельнік, заложыць на сваім вузкім шнурку шпэкты, ці разьвядзе сад у некалькі дзесяцін?

Працоўны селянін не адкідае навукі, не адкідае вялікіх дасягненьняў па вырабе зямлі, але ці ён можа ў капіталістычнай дзяржаве скарыстаць з гэтага ўсяго? Ведама, што не! Яму трэба здабыць зямлю. Зямелькі! — шэпчуць працоўныя, замёкшыся крывёю вусны.

Роля „kółek“ вядомая. Ураду трэба замацаваць свае ўплывы і ўладу, у цяперашні час на кулацтве: яму трэба дапамагаць і крэдытам і кніжкамі ў польскай мове, штучнымі гнаямі і г. д.

Працоўнаму сялянству трэба зямлі!

Казловец.

Сьвядомасьць расьце.

(Слонімшчына).

Сэрца радуецца, бачучы, што беларускі працоўны народ з кожным днём усё больш і больш усьведамляецца, як нацыянальна так і сацыяльна.

Ён разумее, што цемра, неасьвечаннасьць — гэта самы страшны яго вораг, гэта прычына ўсіх яго бедаў і пачынае з ёй шчырае змаганьне. Як доказ гэтага, можа служыць тое, што беларускія вёскі ў сучасны мамэнт пакрыліся і пакрываюцца густой сеткай Гурткоў Т-ва Беларускае Школы.

Працоўны селянін праціраe вочы і бачыць, што без арганізацыі змаганьне з цемраю немагчымае. Дзеля гэтага масава ўступае ў сябры Т-ва Белар. Школы, адзіную культурную арганізацыю ў Зах. Беларусі, адпавядаючую настроям працоўных масаў. І, ня гледзячы ні на якія рэпрэсіі, вядзе там інтэнсыўную працу на карысьць загнанага народу. Бачым, што амаль ня пры кожным гуртку існуюць бібліятэкі-чытальні, налічваючыя некаторыя да тысячы кніжак. Пры некаторых гуртках будуюцца, хаця і з вялікімі высілкамі, Народныя Дамы. Амаль ня ў кожнай вёсцы стараньнямі Т-ва Белар. Школы ладзяцца спэктаклі-вечарыны, лекцыі і інш. Адным словам культурнае жыцьцё на вёсцы прабуджаецца і пачынае біць крыніцай, і гэта амаль пры поўнай адсутнасьці беларускіх школаў. А што-ж было-б, каб існавалі беларускія школы? Аб гэтым ня варта гаварыць, бо кожны ведае сам. Тое самае і ў нашай вёсцы Чамярох. У нядзелю 22./IV. 1928 г. стараньнем Гуртка Т-ва Белар. Школы быў наладжаны спэктакль-вечарына. У праграму ўвайшлі: „У зімовы вечар“—п'еса ў адным акце Ожэшковай, „Чорт і баба“—жарт у 1-м акце — Ф. Аляхновіча, нацыянальныя скокі (Юрка, Лявоніха) і агульныя танцы.

П'есы прайшлі даволі жыва, хаця і заўважаліся пэўныя недахопы, а асабліва ў выглядзе сцэны і ў грыміроўцы артыстаў. Таксама відаць было за слабае веданьне роляў пераважна ў гульні „У зімовы вечар“. Аднак-жа, п'есы былі згуляны ня кепска і глядзельнікі задаволіліся тым, што бачылі перад сабою. Надта добрае ўражаньне на публіку зрабілі нацыянальныя танцы. Маладыя хлапцы і дзяўчаты пад гукі мандалінаў у нацыянальных касьцюмах досыць мастацка выканалі Лявоніху і Юрку, чым проста такі зачаравалі публіку.

Праграма закончылася а 12-й гадзіне ўночы і старыя спакойна з радаснымі настроямі, з добрымі надзеямі пайшлі дамоў на адпачынак, а моладзь зараз жа з'арганізавала агульныя танцы, і без гарэлкі, з здаровымі думкамі гулялі аж да другой гадзіны раніцы.

Трэба зазначыць, аднак, што ўсе былі надта засмучаныя тым, што пасьля спэктаклю ня было дэклямацыі вершаў, чым наагул глядзельнікі заўсёды надта захопліваюцца.

Не адбылася ж дэклямацыя з прычыны забароны Слонімскім старастаю, ня гледзячы на тое, што ўсе вершы пададзеныя на перагляд, дазволены Віленскім Камісарам Ураду для дэклямацыі. Чаму гэта так шмат на гэтых бедных „Крэсах“ Камісараў, лёгка даведацца таму, хто ведае панскую палітыку ў адносінах да разьвіцьця нацыянальных культураў.

Даход у суме 67 злотых пайшоў на карысьць Народнага Дому, які ўжо будуецца ў в. Чамярох.

Так расьце сьвядомасьць працоўных Беларусі і ніякім спосабам ворагам працы ня ўдасцца спыніць гэтага росту.

Хлепчык.

Рэдактар-Выдавец: А. Лагода.

Друкарня Я. Левіна, Вільня, Нямецкая 22.